

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Grafikai alkotás szerzői jogi védelme

Ügyszám: SZJSZT 1/2005

A bíróság által feltett kérdések:

1. Állapítsa meg a Szakértő Testület, hogy a felperes által készített mű vonatkozásában az egyéni, eredeti jelleg megállapítható-e.
2. Állapítsa meg, hogy az alperes által becsatolt A/2, 3, 4. alatti ábrák vonatkozásában milyen közös jellegzetesség állapítható meg, ezekből mennyit, milyen mértékben használt fel a felperes az általa készített mű vonatkozásában.
Vizsgálja a szakértő a perben becsatolt logókat folyamatában, és ennek alapján állapítsa meg, hogy mennyiben állapítható meg eltérés, vagy azonosság az alperes által becsatolt logók és a felperes által készített mű vonatkozásában.
3. Az alperes által A/5. alatt csatolt irat vonatkozásában nyilatkozzon, hogy az ott megjelölt színösszeállításban mennyiben tér el vagy mennyiben fogadható el azonosnak a felperes által felhasznált színösszetétel.

Az eljáró tanács szakvéleménye:

Ad 1. Az eljáró tanács véleménye szerint a felperes által készített logó egyéni, eredeti tervező-grafikai alkotás, és mint ilyen szerzői jogi védelem alá esik. Ennek a kérdésnek a vizsgálatánál a következőket vette figyelembe az eljáró tanács.

A szerzői jogról szóló LXXVI. törvény (a továbbiakban: az Szjt.) 1. §-ának (3) bekezdése így rendelkezik: „A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől.”

Az 1.§-hoz fűzött miniszteri indokolás ehhez a következőket teszi hozzá: „A törvény a magyar és a nemzetközi szerzői jogi felfogásban egyaránt általánosan elfogadott elvet tükröz annak egyértelművé tételével, hogy a szerzői jogi védelem az alkotást a szerzői szellemi tevékenységből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelemnek a mű egyéni, eredeti jellegén kívül más feltétele nincs, nem is lehet.”

A miniszteri indokolásból idézett utóbbi mondat azt az elvet húzza alá, amelyet az Európai Unió szerzői és szomszédos jogi irányelvei is egyöntetűen követnek; nevezetesen azt, hogy a szerzői műfogalomnak reális és objektív alapon kell nyugodnia, ami nem lehet se több, se kevesebb, mint a saját szellemi alkotás ténye.¹

¹ Lásd: (1) a számítógépi programok védelméről szóló 91/250/EGK. irányelv 1. cikkének 3. bekezdését: „A számítógépi program védelemben részesül, ha az eredeti abban az értelemben, hogy az a szerző saját szellemi alkotása. Semmilyen más ismérv nem alkalmazható a védelemre való alkalmasság meghatározására.”;

A Szakértő Testület az új Szjt. hatályba lépése óta következetesen alkalmazza ezt az elvet, amely kizárja a mereven dogmatikus, monista szerzői jogi elméletek² által időnként sugallt olyan fajta ismérvek figyelembe vételét, mint hogy a műben a személyiségnek valamilyen „misztikus” magasabb rendű módon kell kifejeződni. A Testület 38/2003. számú szakértői véleménye például a következőképpen mutat rá arra, hogy milyen szellemi alkotás minősülhet szerzői műnek az új Szjt.-ben egyértelművé tett ismérvek szerint: „Olyan szellemi alkotás, amely egyéni abban az értelemben, hogy az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, s ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat, s amely eredeti abban az értelemben, hogy az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgai másolata.”³

Az eljáró tanács a fenti ismérvek alapján állapította meg, hogy a felperes által készített logó szerzői műnek minősül. Miután az egyéni, eredeti jelleg vizsgálatánál az alperes által a felperes rendelkezésére bocsátott ábrákat is figyelembe kellett venni (csak így lehetett megítélni a logó egyéni-eredeti alkotás jellegét), a fenti megállapítás indokait a 2) számú kérdésre adott válasz keretében fejti ki az eljáró tanács.

Ad 2. Az állapítható meg, hogy az alperes által a felperes rendelkezésére bocsátott ábrákon a betűformák és a tipográfia merőben különbözik a felperes által készített logo betűformáitól és tipográfiájától, a szöveg azonban azonos. Továbbá az alperes által átadott egyik változatban is szerepel az elektronikus levelezés során használatos, ismert „smiley” jel: „:)”

A szöveg azonosságának nincs jelentősége a logó egyéni, eredeti jellegének a szempontjából, hisz a feladat éppen az volt, hogy pontosan ezt a szöveget jelenítse meg a felperes sajátos művészi módon. A saját alkotótevékenységre a betűformák megválasztásánál és a szövegnek a logó struktúráján belüli elhelyezésénél volt lehetőség. Ezzel a lehetőséggel élt a felperes és a legfeljebb szemlélő számára is nyilvánvalóan olyan grafikai alkotást hozott létre, amely eltér az alperes által átadott ábráktól. Az utóbbiak statikusak, nincs lendület bennük, míg a felperes által alkotott logó dinamizmusra szembeszökő. Jól rímel az „express” szóra, amely a Sulinet-program lendületét kívánja kifejezni. Az embléma a dölt betűformákkal és a részben elmosódó pontokkal valóban a „robogás” benyomását kelti. A más formában megjelenített és máshová helyezett „smiley” is szervesen beépül ebbe a szerkezetbe, s maga is hozzájárul a gyors haladás érzetének plasztikus, egyéni kifejezéséhez.

A „smiley” jelenléte mind az alperes által átadott vázlatokban, mind a felperes által alkotott emblémában kétféleképpen fogható fel. Az egyik felfogás szerint az alperes által meghatározott instrukció részének lehet tekinteni; abban az értelemben, hogy az alperes

(2) a szerzői jog és bizonyos kapcsolódó jogok védelmi idejének harmonizálásáról szóló 93/98/EGK. Irányelv 6. Cikkének 6. bekezdését: „A fényképek, amelyek eredetiek abban az értelemben, hogy a szerző szellemi alkotásának az eredményei az 1. Cikknek megfelelően védelemben részesülnek [az 1. Cikk a szerzői művekre utal]. Semmilyen más ismérv nem alkalmazható a védelemre való alkalmasság meghatározására.”;

(3) az adatbázisok jogi védelméről szóló 96/9/EK. irányelv 3. Cikkének 1. bekezdését: „Ezen Irányelv szerint az adatbázisok, amelyek – a tartalmuk kiválasztásánál és elrendezésénél fogva – a szerző szellemi alkotását testesítik meg, szerzői jogi védelemben részesülnek. Semmilyen más ismérv nem alkalmazható a védelemre való alkalmasság meghatározásában.” [Kiemelések az eljáró tanácstól.]

²Az ilyen elméletek létére, s azoknak az Szjt. megalkotása során történt elvetésére, lásd az Szjt. 9.§-ához fűzött részletes miniszteri indokolást.

³Lásd: „A szerzői jog a gyakorlatban – A Szerzői Jogi Szakértő Testület véleményeinek gyűjteménye (1997-2003)”, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, 2004. 77.old.

meghatározta milyen elemek felhasználásával hozzon létre a felperes valamilyen eredeti alkotást, s ezeknek a szövegen kívül a „smiley” is része volt (a nélkül azonban, hogy a konkrét kifejezési formát is meghatározta volna az alperes). Mint ahogyan az eljáró tanács a fentiekben megállapította, a felperes ezekből az elemekből építkezve egyéni, eredeti alkotást hozott létre és a „smiley” is teljesen más formában jelenik meg, mint az alperes által előzetesen átadott ábrán . A másik felfogás szerint, s ez látszik inkább helyénvalónak, a vidámságot kifejező „smiley” felhasználása ötletnek számított, amit egyéni, eredeti módon használt fel és fejezett ki a felperes. Ebben a tekintetben utal az eljáró tanács az Szjt. 1. §-ának (6) bekezdésére, amely szerint „[v]alamily ötlet,...elgondolás ...nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek.”

Megállapítja tehát az eljáró tanács, hogy az alperes által átadott ábrák semmiképpen sem tekinthetők a felperes által elkészített logó alapjául szolgáló műveknek. A felperes logója nem szolgál másolata azoknak, s nem minősül azok átdolgozásának sem. Önálló egyéni, eredeti alkotásról van szó.

Ad 3. Az eljáró tanács számára rendelkezésre álló iratok és becsatolt másolatok, illetve nyomatok alapján nem állapítható meg az alperes által megadott színösszeállítás azonossága a felperes által használt színekkel, miután azok minősége nem volt ilyen megállapításra alkalmas. Feltételezhető ugyanakkor, hogy, amennyiben az alperes a felperes számára a feladat meghatározásakor – antonskála kódok megadásával – egyértelműen megjelölte a használandó színeket, a felperes ezeket használta. Ez azt jelenti, hogy a színek tekintetében meg volt kötve a keze, nem nyílt lehetősége alkotó hozzájárulásra. Ez azonban mit sem változtat az eljáró tanács fenti megállapításain. A logó elkészítésénél egyéb vonatkozásokban tere volt az alkotó munkának. Ezt a felperes jól kihasználta, és a szerzői jogi védelem alá eső egyéni, eredeti alkotást hozott létre.

Budapest, 2005. február 15.

Dr. Horváth Zoltán
a tanács elnöke

Sárkány Győző
a tanács előadó tagja

Dr. Rozgonyi Krisztina
a tanács szavazó tagja

A bíróság által pótlólag feltett kérdések:

1. A Szerzői Jogi Szakértő Testület által megállapított egyéni, eredeti jelleget a per tárgyát képező logó vonatkozásában milyen módon befolyásolja az a – perben már felmerült – adat, hogy a felperes által végzett grafikai munkálatok során nem saját kialakítású, hanem egy meglévő betűtípus készlet részét képező, bárki által hozzáférhető betűtípust alkalmaztak. Hogyan módosítják ez a körülmény az 1. kérdésre adott szakértői választ, különös tekintettel a 2. kérdésre adott válaszban kihangsúlyozottakra, miszerint a betűformák megválasztásánál „alkotótevékenységre” volt szükség.

2. A szakértői véleményben hivatkozott, a felperesi munkavégzés nem vitás előzményét képező A/2. és A/3. sz. alatti melléletek tekintetében megállapítható-e az egyéni, eredeti tervező-grafikai alkotás, mint szerzői jogi minősítés, avagy sem? Kifejtendő a szakértői grémium által alkalmazott minősítés magyarázata is.

Az eljáró tanács szakvéleménye:

Az eljáró tanács előjáróban meg kívánja jegyezni, hogy a feltett kérdésekre a korábbi szakvéleményben megtalálhatók a válaszok, illetőleg az ott előadottakból egyértelműen lesűrhetők. Ennek ellenére az eljáró tanács ismételten foglalkozik a megkeresés tárgyát képező ügyel és válaszol a feltett kérdésekre.

Ad 1. A Szerzői Jogi Szakértő Testület fenntartva korábbi álláspontját, kijelenti, hogy a felperesi mű vonatkozásában nincs jelentősége annak, hogy az egy meglévő (bárki által hozzáférhető) betűtípuskészlet alkalmazásával jött létre. Az eljáró tanács ebbéli álláspontja kitűnik a korábbi szakvéleményből is, azaz, a betűformák megválasztása és a szövegnek a logó struktúráján belüli elhelyezése minősül saját alkotótevékenységnek még akkor is, ha az egyes alkotóelemek bárki számára rendelkezésre állnak. E tény szembeötlően megállapítható a felperesi és az alperesi alkotás egymás mellé helyezése során is.

Ad 2. Az eljáró tanács álláspontja szerint a felperesi alkotás minősítése szempontjából nincs jelentősége annak, hogy az A/2. és A/3. szám alatti melléletek tekintetében megállapítható-e az egyéni eredeti jelleg. Az eljáró tanács egyébként is megállapította előző szakvéleményében, hogy a felperesi mű semmiképp sem tekinthető az alperes által átadottak átdolgozásának.

Az alperesi mű szerzői jogi szempontból történő megítélése külön szakértő testületi eljárás tárgya lehet, ez azonban nem tárgya a bíróság előtt folyó jelen eljárásnak.

Budapest, 2005. június 6.

Dr. Horváth Zoltán
a tanács elnöke

Sárkány Győző
a tanács előadó tagja

Dr. Rozgonyi Krisztina
a tanács szavazó tagja